

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 228/2019-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 14 C 30/2011 z 18. novembra 2015 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Co 40/2016 zo 4. marca 2016 a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 55/2018 z 29. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. marca 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 30/2011 z 18. novembra 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co 40/2016 zo 4. marca 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 55/2018 z 29. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol stranou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 C 30/2011 v procesnom postavení žalobcu, ktorý sa proti Slovenskej republike v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) domáhal zaplataenia ušlého zisku v sume 2 633 926,56 € s príslušenstvom a nemajetkovej ujmy v sume 50 000 €.

3. Napadnutým uznesením okresného súdu bola sťažovateľovi v súlade s vtedy platným a účinným § 141a ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 134 196,32 €. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré krajský súd napadnutým uznesením odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je

odvolanie prípustné v súlade s § 218 ods. 1 písm. c) OSP. Dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol ako procesne neprípustné v súlade s § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

4. Vo veci konajúce všeobecné súdy sa podľa názoru sťažovateľa nevysporiadali so skutočnosťou, že napadnutým uznesením okresného súdu bola sťažovateľovi uložená povinnosť *„zložiť extrémne, neproporcionálne a neprimerane vysoký preddavok na fiktívne a neexistentné trovy konania v sume 134.196,32 Eur, a to... zneužitím práva na podklade protiústavného ustanovenia §§-u 141a ods. 1 O.s.p.“*.

5. Sťažovateľ ďalej zdôrazňuje, že krajský súd ani najvyšší súd sa nevysporiadali s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 30/2015 z 11. mája 2016 (ďalej aj „nález z 11. mája 2016“), ktorým bol vyslovený nesúlad § 141a OSP s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

6. Podľa sťažovateľa k odňatiu možnosti konať pred súdom zo strany krajského súdu došlo z dôvodu, že tento nedoručil sťažovateľovi vyjadrenie žalovaného k odvolaniu sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu na zaujatie stanoviska. S odkazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Trančíková proti Slovensku (rozsudok ESLP z 13. 1. 2015, sťažnosť č. 17127/12) sťažovateľ namieta, že týmto spôsobom došlo zo strany krajského súdu k zmareniu prístupu k súdu. Za neprijateľnú považuje sťažovateľ v tejto súvislosti aj argumentáciu najvyššieho súdu, podľa ktorej nemožnosť sťažovateľa vyjadriť sa k stanovisku žalovaného nepredstavuje porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Podľa názoru sťažovateľa bol daný dovolací dôvod podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

7. Napadnuté uznesenia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu sú podľa sťažovateľa nepreskúmateľné a v konečnom dôsledku z dôvodu hrozby zastavenia *„kompenzačného konania“* pre nezaplatenie preddavku na trovy konania bránia sťažovateľovi v prístupe k súdu.

8. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením okresného súdu a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie okresného súdu, napadnuté uznesenie krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zruší a vec vráti okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd zaviazal okresný súd, krajský súd a najvyšší súd povinnosťou zaplatiť sťažovateľovi solidárne primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 € a povinnosťou nahradiť trovy konania.

II.

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. V súlade s čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. V súlade s čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. V súlade s čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

19. V súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

20. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo.

III.

21. Predmetom konania ústavného súdu je rozhodovanie o namietanom porušení základného práva na súdnu ochranu a na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru, ku ktorým malo podľa sťažovateľa dôjsť pri rozhodovaní okresného súdu o uložení mu povinnosti zaplatiť preddavok na trovy konania a pri rozhodovaní krajského súdu o odvolaní proti citovanému rozhodnutiu okresného súdu a pri rozhodovaní najvyššieho súdu o dovolaní.

22. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

23. V súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie ústavný súd ďalej zdôrazňuje, že vo vzťahu k všeobecným súdom nie je súdom opravným. Jeho právomoc preto nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti. Úlohou

ústavného súdu nie je ani náprava prípadných pochybení všeobecných súdov pri vydávaní procesných rozhodnutí. Rozhodovanie vo veci uloženia povinnosti zložiť preddavok na trovy konania (procesné rozhodnutia) patrí výlučne do právomoci všeobecného súdu, pri ktorom sa prejavujú atribúty jeho nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. III. ÚS 292/2018).

24. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo všeobecnosti patrí aj právo na prístup k súdu (*right of access to a court*), resp. právo na súd (*right to a court*). Z čl. 6 dohovoru vyvoditeľný zákaz odmietnutia spravodlivosti (tzv. *denegatio iustitiae*) sa týka priebehu už začatého konania pred súdom, ale zaručuje aj prístup k súdu. Článok 6 ods. 1 dohovoru zaručuje teda každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa civilných práv a záväzkov mohol predložiť súdu (II. ÚS 281/2017).

25. Ústavný súd už k zásade rovnosti zbraní ako jednej zo všeobecných záruk spravodlivého súdneho konania zdôraznil, že táto zabezpečuje, aby v konaní pred všeobecným súdom mali strany sporu (príp. účastníci konania) rovnaké postavenie. Rovnosť zbraní spočívajúca v rovnakom postavení strán sporu, resp. účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) sa prejavuje v ich procesnoprávnom postavení, v spôsobe a rozsahu dokazovania a v iných oblastiach spojených so súdnym uplatňovaním práva (IV. ÚS 468/2018).

26. K požiadavke kontradiktórnosti ako súčasť práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru sa ESĽP vyjadril zdôraznením, že k nej patrí právo mať možnosť oboznámiť sa so stanoviskami a dôkazmi predloženými súdu stranami sporu (resp. účastníkmi konania) alebo nezúčastneným subjektom (od ktorého si súd prípadne mohol také vyjadrenie alebo dôkaz vyžiadať) a vyjadriť sa k nim s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie, pričom toto právo je priznané stranám, resp. účastníkom konania (napr. Brandstetter proti Rakúsku, rozsudok ESĽP z 28. 8. 1991, Lobo Machado proti Portugalsku, rozsudok veľkého senátu ESĽP z 20. 2. 1996). Zásada kontradiktórnosti spočíva v existencii procesnej rovnosti strán sporu, resp. účastníkov konania, teda v rovnosti zbraní strán sporu, resp. účastníkov konania,

a znamená nielen to, že každá zo strán sporu musí mať možnosť predkladať dôkazy a argumentáciu dôležitú pre úspech v spore, ale aj možnosť oboznámiť sa s každým dôkazom a argumentáciou, ktoré sú predložené v súdnom spore druhou stranou sporu na účely ovplyvniť rozhodnutie súdu a zároveň vyjadriť sa k nim (Mantovanelli proti Francúzsku, sťažnosť č. 21497/93, rozsudok ESĽP z 18. 3. 1997).

27. Rešpektujúc judikatúru ESĽP, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležité odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

28. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu je rozhodnúť o jeho prijatí na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu

29. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že napadnuté uznesenie okresného súdu, proti ktorému § 202 ods. 3 písm. q) OSP platného a účinného od 1. januára 2012 nepripúšťal podanie odvolania ako riadneho opravného prostriedku, nadobudlo právoplatnosť 29. decembra 2015.

30. V súlade s § 124 prvou vetou zákona o ústavnom súde možno ústavnú sťažnosť podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia.

31. Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť 1. marca 2019, teda v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. decembra 2015, zjavne po uplynutí lehoty ustanovenej v § 124 prvej vete zákona o ústavnom súde.

32. Na podklade uvedených zistení ústavný súd pri predbežnom prerokovaní časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

III.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

33. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vychádzal v zmysle rozsudku ESĽP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika (sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54) z právoplatnosti napadnutého

uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa smerujúce proti napadnutému uzneseniu krajského súdu ako procesne neprípustné, a preto dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti v relevantnej časti podľa § 124 zákona o ústavnom súde považoval v jeho prípade za zachovanú.

34. Napadnutým uznesením krajského súdu bolo odvolanie sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odmietnuté ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné podľa § 218 ods. 1 písm. c) OSP.

35. V súlade s § 202 ods. 3 písm. q) OSP účinného od 1. januára 2012 odvolanie nebolo prípustné proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP.

36. Podľa § 218 ods. 1 písm. c) OSP odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné.

37. Ústavný súd už konštatoval, že základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôže všeobecný súd porušiť vtedy, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (IV. ÚS 36/04). V konkrétnych okolnostiach veci bol týmto procesno-právnym predpisom Občiansky súdny poriadok v znení platnom a účinnom v čase rozhodovania krajského súdu, ktorý odvolanie ako riadny opravný prostriedok proti rozhodnutiu okresného súdu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP, *expressis verbis* nepripúšťal.

38. Pokiaľ krajský súd vzhľadom na uvedené odmietol odvolanie podané sťažovateľom ako neprípustné v súlade s platnými a účinnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnené a arbitrárne.

39. Ústavný súd nezistil, že by výklad vo veci aplikovaných právnych noriem a závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

40. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a sťažovateľom namietaným porušením základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

41. Sťažovateľ v relevantnej časti ústavnej sťažnosti namieta, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietnuté podľa § 447 písm. c) CSP je nepreskúmateľné a v konečnom dôsledku z dôvodu hrozby zastavenia „*kompensačného konania*“ pre nezaplatenie preddavku na trovy konania bráni sťažovateľovi v prístupe k súdu.

42. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom súdnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom vrátane dovolacích konaní (m. m. II. ÚS 581/2017).

43. Keďže sťažovateľ dovolanie podal 9. mája 2016, teda pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku, najvyšší súd ako dovolací súd v zmysle § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom

nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované, prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 a § 239 OSP.

44. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (m. m. III. ÚS 450/2017).

45. Sťažovateľ ako dovolateľ v dovolaní vyvodzoval prípustnosť a dôvodnosť dovolania z § 237 ods. 1 písm. f) OSP (postupom krajského súdu došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom). Podľa názoru sťažovateľa nedostatočná odôvodnenosť napadnutého uznesenia krajského súdu odôvodňovala zároveň aj existenciu inej vady konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP. K zaťaženiu konania pred krajským súdom vadou zmätočnosti došlo podľa sťažovateľa zároveň tým, že mu nebolo doručované vyjadrenie žalovaného k odvolaniu.

46. V bode 7 napadnutého uznesenia najvyšší súd zdôraznil, že podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu len vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal, pričom dôvody prípustnosti proti uzneseniu vymedzoval § 239 OSP.

47. Následne najvyšší súd v bode 8 napadnutého uznesenia konštatoval, že dovolanie sťažovateľa nesmerovalo proti uzneseniu majúceму znaky niektorého z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 OSP, a preto ako také nevyvolalo účinky, ktoré by podľa právneho stavu do 30. júna 2016 umožňovali uskutočniť meritórny dovolací prieskum. V dôsledku uvedeného sa najvyšší súd ďalej zaoberal preskúmaním prípustnosti dovolania

z dôvodu prípadnej existencie väd konania podľa § 237 ods. 1 písm. a) až g) OSP, a to v nadväznosti na sťažovateľom tvrdenú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

48. K sťažovateľom namietanej procesnej vade zmätočnosti vyplývajúcej z § 237 ods. 1 písm. f) OSP pre nedostatočnú odôvodnenosť rozhodnutí vo veci konajúcich všeobecných súdov najvyšší súd v bodoch 13 až 16 napadnutého uznesenia predovšetkým poukázal na zjednocujúce stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 2/2016. Právna veta stanoviska najvyššieho súdu znie: *„Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“*

49. Najvyšší súd zároveň v bode 15 napadnutého uznesenia uviedol, že uplatnenie druhej vety jeho stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry ESĽP, nachádza svoje uplatnenie v prípadoch, keď rozhodnutie všeobecného súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie alebo keď sa vyskytli *„vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“* (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, sťažnosť č. 8269/02, rozsudok ESĽP z 23. 7. 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok *„justičný omyl“* (*Ryabykh proti Rusku*, sťažnosť č. 52854/99, rozsudok ESĽP z 24. 7. 2003).

50. S prihliadnutím na citovanú judikatúru najvyššieho súdu a právne závery obsiahnuté v citovaných rozhodnutiach ESĽP je podľa názoru ústavného súdu konštatovanie najvyššieho súdu o tom, že *„Po preskúmaní spisu... nezistil, že by v prejednáwanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Odvolací súd uviedol, že dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je potrebné odmietnuť podľa § 218 ods. 1 písm. c/, pretože*

smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné v zmysle § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. účinného v znení od 1. januára 2012“, ústavne udržateľné.

51. K procesnej vade zmätočnosti podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalovaného k odvolaniu sťažovateľa najvyšší súd v bodoch 22 až 26 napadnutého uznesenia zdôraznil, že v konkrétnej veci odvolanie smerovalo proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bola uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy konania, a odvolací súd odvolanie sťažovateľa ako neprípustné odmietol bez vecného prejednanja. Na podklade uvedeného najvyšší súd v bode 25 napadnutého uznesenia konštatoval, že *„nemožnosť žalobcu vyjadriť sa k vyjadreniu žalovanej k ním podanému odvolaniu nepredstavuje porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie, nakoľko jeho prípadné vyjadrenie by nemalo vplyv na výsledok rozhodnutia odvolacieho súdu, keďže odvolanie nebolo prípustné v zmysle § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p.“*.

52. V nadväznosti na uvedené konštatovanie ústavný súd poukazuje na to, že ESĽP vo svojej judikatúre už pripustil, že právo na kontradiktórne konanie nie je absolútne a jeho rozsah sa môže líšiť v závislosti od špecifických okolností prejednávanej veci (porovnaj napr. rozsudky ESĽP vo veciach Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. 6. 2016, Vokoun proti Českej republike z 3. 7. 2008).

53. Práve v sťažovateľom vyzdvihnutom prípade Trančíková proti Slovenskej republike ESĽP zdôraznil, že konkrétny význam dotknutého vyjadrenia je len málo dôležitý, keďže je na účastníkoch konania, aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Súčasne reagoval na argument vlády Slovenskej republiky, ktorá poukázala na prípad Ringier Axel Springer Slovakia (rozhodnutie ESĽP zo 4. 10. 2011, sťažnosť č. 35090/07), a uviedol, že prípad Trančíková proti Slovenskej republike sa líši od citovaného prípadu, v ktorom sťažujúca sa spoločnosť nepreukázala, že nedoručené vyjadrenie bolo akýmkoľvek odôvodneným názorom, ktorý skutočne mal alebo aspoň mohol mať akýkoľvek relevantný vplyv na napadnuté rozhodnutie, zatiaľ čo v prípade Trančíková proti Slovenskej republike nebolo pochyb o tom, že vyjadrenie žalovaného predstavovalo riadnu právnu a skutkovú argumentáciu. Na základe uvedeného ESĽP dospel

k záveru, že vo veci Trančíková proti Slovenskej republike sa nepreukázalo, že v prípade, ak by mala sťažovateľka možnosť oboznámiť sa s vyjadrením žalovaného k odvolaniu a prípadne k nemu zaujať stanovisko, nemalo by to žiaden vplyv na výsledok konania, či už preto, lebo prijatý právny záver nepripúšťal diskusiu, alebo z akéhokoľvek iného osobitného dôvodu. Na tomto základe ESLP uzavrel, že opomenutím povinnosti doručiť rovnopis písomného vyjadrenia žalovaného sťažovateľke došlo k popretiu jej práva na spravodlivé súdne konanie (rozsudok ESLP Trančíková proti Slovenskej republike z 13. 1. 2015, body 43, 44, 46 a 47).

54. Ako už bolo citované, v tomto rozhodnutí v súlade s § 202 ods. 3 písm. q) OSP platného a účinného od 1. januára 2012 odvolanie nebolo prípustné proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP.

55. Berúc do úvahy podstatné časti odôvodnenia rozsudku ESLP vo veci Trančíková proti Slovenskej republike a prihliadajúc na relevantnú právnu úpravu, ktorá v rozhodnom čase *expressis verbis* v zmysle § 202 ods. 3 písm. q) OSP v znení účinnom od 1. januára 2012 vylučovala možnosť rozhodnutie súdu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania napadnúť riadnym opravným prostriedkom (odvolaním), je záver najvyššieho súdu o tom, že nedoručenie vyjadrenia žalovaného k odvolaniu sťažovateľovi nemalo za následok odňatie možnosti sťažovateľa konať pred súdom [§ 237 ods. 1 písm. f) OSP], ústavne udržateľný.

56. Ústavný súd k tomuto záveru uvádza, že už citovaná zákonná právna úprava nedávala krajskému súdu v otázke (ne)prípustnosti riadneho opravného prostriedku možnosť akejkol'vek diskrecie, ale naopak, výslovne vylúčila možnosť rozhodnutie o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania napadnúť odvolaním. Uvedené zároveň znamená, že právny záver o vylúčení možnosti napadnúť riadnym opravným prostriedkom rozhodnutie súdu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania vyplývajúci priamo zo zákona (*ex lege*) v konkrétnych okolnostiach veci nepripúšťal diskusiu o ňom. Za týchto okolností preto akákoľvek argumentácia obsiahnutá vo vyjadrení k odvolaniu sťažovateľa nemohla mať žiadny relevantný vplyv na vydanie napadnutého uznesenia krajského súdu.

57. K sťažovateľom namietanej existencii inej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP], najvyšší súd v bode 27 napadnutého uznesenia uviedol, že „*tzv. iná vada konania v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu nezakladala procesnú prípustnosť podaného dovolania (vid' R 37/1993 a niektoré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015...)*. Dovolací súd mohol pristúpiť k preskúmaniu tohto dovolacieho dôvodu len v procesne prípustnom dovolaní, čo však nie je prípad prejednávanej veci.“.

58. Najvyšší súd sa ako dovolací súd v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s námietkami sťažovateľa, ktorými odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Keďže najvyšší súd prípustnosť dovolania nevyvodil z § 239 OSP ani z § 237 ods. 1 OSP, dovolanie sťažovateľa odmietol v relevantnej časti ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je procesne prípustné [§ 447 písm. c) CSP].

59. Keďže najvyšší súd svoje rozhodnutie vo veci odmietnutia dovolania sťažovateľa zdôvodnil v dostatočnej, výstižnej a presvedčivej podobe, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí relevantnej časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

60. Sťažovateľ v konkrétnosti namieta, že v dôsledku v jeho veci vydaných napadnutých rozhodnutí (predovšetkým napadnutého uznesenia okresného súdu) mu v prípade nezaplatenia preddavku na trovy konania hrozí zastavenie kompenzačného konania, a tým aj zamedzenie prístupu k súdu.

61. Ústavný súd v tomto kontexte konštatuje, že svojím nálezom sp. zn. PL. ÚS 30/2015 z 11. mája 2016 vyslovil nesúlad § 141a Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2012 s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Označený § 141a OSP stratil 14. júna 2016 vyhlásením nálezu z 11. mája 2016 v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 194/2016 Z. z. účinnosť a 1. júla 2016 aj platnosť. K strate platnosti a účinnosti § 141a OSP došlo po vydaní napadnutého uznesenia okresného súdu.

62. Príslušné ustanovenia v súčasnosti platného a účinného zákona o ústavnom súde (§ 93 ods. 2 zákona o ústavnom súde), obdobne ako predtým platné a účinné ustanovenie § 41b ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov riešia (riešili) obdobnú situáciu, ako je situácia sťažovateľa, tým spôsobom, že právoplatné rozhodnutia vydané v civilnom konaní na základe právneho predpisu (v konkrétnych okolnostiach veci napadnuté uznesenie okresného súdu), ktorý celkom, sčasti alebo v niektorom ustanovení stratil účinnosť, ponechávajú (ponechávali) nedotknuté a povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nie je možné (nebolo možné) nútene vymáhať.

63. Pokiaľ sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje hrozbou zastavenia kompenzačného konania z dôvodu nezaplatenia preddavku na trovy konania, ústavný súd zdôrazňuje tú skutočnosť, že § 141a OSP, ktorý súdu umožňoval v prípade, ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil a odporca, ktorý mal povinnosť preddavok zložiť, ho zložil alebo odporcom bol účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nebolo možné usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaviť, nie je už od 1. júla 2016 platný ani účinný (účinnosť citované ustanovenie stratilo na podklade nálezu ústavného súdu z 11. mája 2016 a platnosť stratilo následne z dôvodu zrušenia Občianskeho súdneho poriadku). Z uvedeného dôvodu je argumentácia sťažovateľa o prípadnom uplatnení postupu podľa § 141a OSP a hrozbe zastavenia konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania a tým aj zamedzenia prístupu k súdu zjavne nedôvodná, keďže *a priori* nezohľadňuje súčasný platný a účinný právny stav.

64. Naopak, najvyšší súd súc viazaný už vyslovenými právnymi názormi v kontexte právnych účinkov nálezu z 11. mája 2016, ako aj relevantnou právnou úpravou v bode 30 napadnutého uznesenia, reagoval na vzniknutú situáciu konštatovaním povinnosti okresného súdu ďalej v merite veci sťažovateľa (kompenzačné konanie) konať a rozhodnúť, a to aj napriek formálnej existencii napadnutého uznesenia okresného súdu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.

65. S prihliadnutím na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4 K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

66. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy majú charakter ústavných princípov, resp. všeobecných interpretačných pravidiel, ktoré sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať pri výklade a uplatňovaní ústavy, a preto sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 119/07). Keďže predmetom tohto konania je rozhodovanie o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, možno v tomto konaní uvažovať o porušení čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy len v spojení s porušením konkrétneho základného práva alebo slobody. Pretože v posudzovanom prípade ústavný súd nedospel k záveru o porušení niektorého základného práva alebo slobody, nemohol dospieť ani k záveru o porušení čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

67. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2019